Wymiana handlowa między Unią Europejską i Indonezją

Abstract

EU-Indonesia Trade

My work shows the problem of trade between the EU and Indonesia, the problem is quite significant because Indonesia is a developing country and has a lot of economic potential. The research objective of my work was to bring the reader closer to the EU-Indonesia trade relations and to describe the structure of these relationships. The research methodologies that I used to do my work are first of all the analysis of data provided by the European Union and the analysis of documents and articles. The implications of this work are that I have a lot of potential in Indonesia and that as an economic leader in the Southeast Asia region it is likely to become a very great and valuable ally of the EU. I hope the reader after reading the work will get answers to all the major questions about the topic.

Keywords: trade, EU, Indonesia, economy, trade relations

Słowa kluczowe: handel, UE, Indonezja, gospodarka, wymiana handlowa

Wprowadzenie

Coraz częściej Unia Europejska szuka partnerów biznesowych na całym świecie – jednym z nich jest Azja. Niniejszy artykuł porusza temat relacji gospodarczych pomiędzy UE i Indonezją. Jego celem jest przedstawienie czytelnikom wartości kontaktów handlowych między UE i Indonezją oraz odpowiedź na pytanie: „Czy Indonezja może stać się ważnym partnerem handlowym Unii Europejskiej?” Zdecydowałem się zająć tym zagadnieniem, ponieważ nie mamy zbyt wielu informacji na ten temat oraz dlatego, że Indonezja jest krajem rozwijającym się, ma ogromny potencjał demograficzny, gospodarczy i może stać się ważnym partnerem handlowym Unii Europejskiej.

Temat jest interesujący z uwagi na trwające dyskusje dotyczące umowy o wolnym handlu między UE i Indonezją. Podczas pisania pracy korzystałem z informacji, które można znaleźć na stronie internetowej Komisji Europejskiej, a także w publikacji *American Think Tank*, wydanej przez Centrum Studiów Strategicznych i Międzynarodowych i w opracowaniu *The EU through the Eyes of Asia* przygotowanym przez European Studies in Asia (ESiA).

---

* Absolwent studiów I stopnia, kierunek *stosunki międzynarodowe*, specjalność *Asian Studies* na Wydziale Studiów Międzynarodowych i Politologicznych Uniwersytetu Łódzkiego, student studiów II stopnia, kierunek *stosunki międzynarodowe*, specjalność *orientalna* WSMiP UŁ, e-mail: michal.szamalek@unilodz.eu.

Tło historyczne

Historycznie Indonezja była kojarzona z krajami europejskimi, w tym z Wielką Brytanią, Holandią i Portugalią. Po okresie kolonialnym stosunki między krajami europejskimi i Indonezją nie zmieniły się, nadal były znaczące¹. Pod koniec XX wieku Unia Europejska stała się głównym organem reprezentującym Europę w stosunkach z Indonezją. Dwustronna współpraca między UE i Indonezją rozpoczęła się w 1988 roku. W tym samym roku wysłano delegację unijną do Indonezji. Spotkanie Azja-Europa (*Asia-Europe Meeting*, ASEM), które odbyło się w Tajlandii w 1996 roku², było niezwykle istotne w stosunkach między UE i krajami azjatyckimi. Najważniejszymi elementami szczytu były rozmowy dotyczące współpracy gospodarczej, politycznej i kulturalnej. W przypadku Indonezji szczyt ten odegrał dodatkową rolę, ponieważ umożliwił jej dialog z UE, a także promowanie wzajemnego handlu i inwestycji.

W 2000 roku Komisja Europejska³ opublikowała komunikat w sprawie rozwoju bliższych stosunków między UE i Indonezją, omawiający rozwój relacji handlowych, które będą bardzo ważne w przyszłości. Natomiast w listopadzie 2009 roku Unia Europejska i Indonezja⁴ podpisały umowę ramową w sprawie kompleksowego partnerstwa i współpracy, która weszła w życie w maju 2014 roku. Dotyczy ona głównie rozwoju stosunków dwustronnych i ustanawia ramy prawne dotyczące praw człowieka, handlu i dialogu politycznego.

Aktualnie Indonezja jest jednym z krajów rozwijających się i należy do tzw. *azjatyckich tygrysów*. Pod względem demograficznym i politycznym jest ona trzecim co do wielkości krajem demokratycznym, po USA i Indiach. To także kraj o największej liczbie muzułmanów na świecie⁵. (Zjawisko to pokazuje, że możliwe jest połączenie idei islamu z ideami demokracji.) Indonezja odgrywa także znaczącą rolę w Stowarzyszeniu Narodów Azji Południowo-Wschodniej (*Association of South-East Asian Nations*, ASEAN) i jest jedynym członkiem G20 w regionie.

Gospodarka Indonezji

W latach 60. ubiegłego stulecia, po upadku prezydenta Sukarno⁶, nowa administracja ustabilizowała walutę, gospodarka stała się inflacyjna, uregulowano też dług zagraniczny, dzięki czemu wysiłki Indonezji wkładane w przyciąganie zagranicznych inwestycji okazały się skuteczne. Bardzo ważnym sektorem

¹ *The EU through the Eyes of Asia*, Vol. II: *New Cases, New Findings*, eds N. Chaban, M. Holland, P. Ryan, World Scientific Publishing Company 2009, s. 93.

² *Ibidem*, s. 94.

³ *Commission proposes closer EU relations with Indonesia*, 2.02.2000, http://europa.eu/rapid/pressrelease_IP0098_en.htm (dostęp: 15.02.2020).

⁴ *Site of European Commission*, <http://ec.europa.eu/trade/policy/countriesandregions/countries/indonesia/> (dostęp: 23.12.2019).

⁵ *The EU through...*, s. 93.

⁶ *Economy of Indonesia*, https://en.wikipedia.org/wiki/Economy_of_Indonesia (dostęp: 15.12.2019).

dla gospodarki w latach 70. i 80. była ropa naftowa, a eksport tego surowca przyniósł znaczny wzrost gospodarczy. Pod koniec lat 80. wprowadzono liczne reformy gospodarcze, w tym dewaluację rupii, co miało na celu poprawę konkurencji eksportowej; w latach 1989–1997 indonezyjska gospodarka odnotowała ponad siedmioprocentowy wzrost. W 1997 roku wybuchł azjatycki kryzys finansowy, powodując znaczne straty w gospodarce Indonezji, co doprowadziło do powstania modelu długu publicznego o wartości ponad 60 mln USD, znacznego spadku realnego PKB i wzrostu inflacji. Kryzys udało się pokonać z pomocą Międzynarodowego Funduszu Walutowego. Od początku XXI wieku do dziś gospodarka Indonezji szybko rośnie i państwo to może stać się liderem gospodarczym w regionie.

Indonezja to kraj o ogromnym potencjale gospodarczym, największa gospodarka w Azji Południowo-Wschodniej. Ma ona wiele cech, które czynią z niej państwo o doskonałym rozwoju gospodarczym. Zaraz po Indiach i Chinach ma najszybciej rozwijającą się gospodarkę w grupie G20⁷. Bardzo ważny w ostatnich latach jest tu ekspansja infrastruktury i zwiększenie roli przemysłu wytwórczego. Dzięki tym wysiłkom gospodarka Indonezji ma szansę na bardzo szybką dynamizację.

Indonezja dzięki modernizacji w sektorze politycznym i gospodarczym jest często wymieniana jako kandydatka do członkostwa w krajach BRICS (Brazylia, Rosja, Indie, Chiny i Republika Południowej Afryki). Z kolei kraje CIVETS (Kolumbia, Indonezja, Wietnam, Egipt, Turcja i Republika Południowej Afryki)⁸ stają się coraz ważniejsze na arenie międzynarodowej. Z uwagi na fakt, że członkowie grupy mają dość duże populacje i rozwijające się systemy polityczne, przewiduje się, że w 2020 roku CIVETS będzie stanowić połowę światowej gospodarki. Innym przykładem tego, że społeczność międzynarodowa zaczyna dostrzegać potencjał gospodarczy Indonezji, jest podnoszenie ratingu kredytowego przez Standard & Poor's, Fitch Ratings i Moody's⁹.

Aby stać się pełnoprawną globalną gospodarką, Indonezja musi dążyć do rozwoju usług i przemysłu wtórnego oraz coraz bardziej polegać na wydobyciu i eksporcie surowców, co jest bardzo trudne, ponieważ prywatni inwestorzy pozostają niezdecydowani w tym zakresie. Indonezja ma kilka cech wyjaśniających jej wzrost gospodarczy: bogate i różnorodne zasoby naturalne, młoda, duża i rosnąca populacja (szybko powiększająca się klasa średnia), stabilność polityczna (względna), ostrożne zarządzanie podatkowe od końca lat 90. XX wieku, strategiczna lokalizacja w stosunku do gigantycznych gospodarek Chin i Indii, niskie koszty pracy. Jako wschodzący rynek wiele rozbudowuje¹⁰.

⁷ *Ibidem*.

⁸ *Economy of Indonesia*, <https://www.indonesiainvestments.com/culture/economy/item177> (dostęp: 15.12.2019).

⁹ *Ibidem*.

¹⁰ *Ibidem*.

Indonezyjska gospodarka opiera się głównie na wielkich przedsiębiorstwach państwowych i prywatnych, ale małe i średnie przedsiębiorstwa też są dla niej ważne, ponieważ ich zyski stanowią około 60% PKB Indonezji, poza tym zatrudniają one ponad 108 milionów ludzi¹¹. Liczby te pokazują, że mniejsze firmy są kręgosłupem indonezyjskiej gospodarki. Ważnym elementem przyspieszającym ją jest konsumpcja. Dzięki rosnącemu PKB konsumpcja indywidualna jest stosunkowo stabilna. Wszystkie te czynniki sprawiają, że wyniki gospodarcze są dobre i dość stabilne, prognozy na przyszłość – optymistyczne i do roku 2030 Indonezja będzie jedną z sześciu największych gospodarek na świecie.

Eksport oraz import Indonezji

Dane z 2015 roku¹² pokazują, że najważniejszymi produktami eksportowanymi przez Indonezję były: produkty mineralne (24%), maszyny (12%), produkty rolne (11%) i tekstylia (9,1%). Najpopularniejsze importowane produkty to: maszyny (29%), produkty mineralne (13%), produkty chemiczne (9,8%) i metale.

Najpopularniejsze kierunki eksportu to: Stany Zjednoczone (12%), Chiny (11%), Japonia (11%) i Singapur (8,4%), podczas gdy większość importu pochodziła z Chin (25%), Singapuru (20%), Japonii (8,1%) i Korei Południowej (5,6%).

Dane pokazują też, że Unia Europejska nie jest jednym z największych importerów i eksporterów Indonezji, ponieważ konkurencja w Azji jest ogromna, a jednym z celów (więcej w dalszej części artykułu) handlu z Indonezją jest zwiększenie udziału w rynku. W dalszych rozważaniach chciałbym poruszyć temat stosunków handlowych i wolnego handlu między UE i Indonezją.

a) Wymiana handlowa z UE

Chociaż Unia Europejska jest jednym z większych regionów¹³, do których Indonezja eksportuje swoje produkty, znaczenie rynku unijnego dla tego kraju spadło. Podczas analizy danych możemy zauważyć, że udział Indonezji w handlu z UE jest mniejszy niż innych krajów ASEAN, takich jak Wietnam, Singapur lub Malezja (wartość handlu z Singapurem jest dwa razy większa niż wartość handlu z Indonezją).

---

¹¹ *General Economic Outline of Indonesia*, <https://www.indonesiainvestments.com/culture/economy/generaleconomicoutline/item251> (dostęp: 15.12.2019).

¹² *Atlas*, <http://atlas.media.mit.edu/en/profile/country/idn/> (dostęp: 15.12.2019).

¹³ *Site of European Commission*, <http://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?id=1620> (dostęp: 23.12.2019).

Tabela 1. UE–Indonezja: handel dobrami (w mld euro)

Rok	Import do UE	Eksport z UE	Równowaga handlowa
2014	14,4	9,5	–4,9
2015	15,3	10,0	–5,4
2016	14,6	10,5	–4,2

Źródło: Site of European Commission, <http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/countries/indonesia/> (dostęp: 23.12.2019).

Tabela 2. UE–Indonezja: handel usługami (w mld euro)

Rok	Import do UE	Eksport z UE	Równowaga handlowa
2013	2,2	4,1	1,9
2014	1,8	3,8	1,9
2015	2,1	4,0	1,9

Źródło: *ibidem*.

Tabela 3. UE–Indonezja: bezpośrednie inwestycje zagraniczne (w mld euro)

Rok	Zapasy wewnętrzne	Zapasy zewnętrzne	Równowaga handlowa
2015	–3,8	30,4	34,1

Źródło: *ibidem*.

Tabele 1 i 2 pokazują dane handlowe między UE i Indonezją. Dwustronny handel towarami¹⁴ wyniósł 25,3 mld euro w 2015 roku, przy czym eksport z UE wyniósł 10 mld euro, a import do UE 15,3 mln euro. Z drugiej strony, dwustronny handel usługami¹⁵ wyniósł w 2014 roku 5,6 mld euro przy eksporcie 3,8 mld euro i imporcie 1,88 mld euro.

W tabeli 3 widzimy poziom bezpośrednich inwestycji zagranicznych¹⁶ w relacjach między UE i Indonezją – zapasy wewnętrzne wyniosły w 2015 roku 3,8 mld euro, zapasy zewnętrzne – 30,4 mld euro, a saldo – 34,1 mld euro.

¹⁴ Site of European Commission, <http://ec.europa.eu/trade/policy/countriesandregions/countries/indonesia/> (dostęp: 23.12.2019).

¹⁵ *Ibidem*.

¹⁶ *Ibidem*.

Najważniejszymi partnerami importowymi w Unii Europejskiej¹⁷ dla Indonezji były: Niemcy (33%), Francja (14%), Włochy (13%), Wielka Brytania (8%), Holandia (6%), Belgia (5%), Szwecja (5%) i Hiszpania (4%). Najważniejszymi partnerami eksportowymi były: Niemcy (23%), Holandia (15%), Włochy (12%), Hiszpania (11%), Francja (10%), Wielka Brytania (9%), Belgia (6%) i Polska (3%).

Wykres 1. Wolumen handlu w 2012 roku

Źródło: <https://comtrade.un.org/data> (dostęp: 23.12.2019).

Wykres 1 pokazuje strukturę handlu w 2012 roku¹⁸. Z pierwszej części wykresu możemy wywnioskować, że eksport z Indonezji do UE jest bardzo zróżnicowany.

¹⁷ Y.R. Damuri, R. Atje, A. Soedjito, *Study on the Impact of an EU-Indonesia CEPA*, 2015, s. 21.

¹⁸ *Ibidem*.

wany, zdominowany głównie przez warzywa, maszyny, obuwie i nakrycia głowy oraz produkty chemiczne.

Z drugiej części wykresu możemy wnioskować, że import z Indonezji opierał się głównie na maszynach lub produktach elektrycznych, transporcie oraz przemyśle chemicznym i pokrewnym. Około 39% importu z Indonezji to maszyny i produkty elektryczne, około 17% to transport, a 12% chemikalia. W ciągu kilku ostatnich lat struktura towarów handlowych nie zmniejszyła się znacząco.

b) Produkty indonezyjskie na rynku europejskim

W tej części artykułu postaram się wyjaśnić, dlaczego udział produktów indonezyjskich na rynku europejskim stoi na stosunkowo niskim poziomie¹⁹. Produkty indonezyjskie, które można uznać za dominujące na rynku unijnym, to: produkty z oleju palmowego (ich eksport w ostatnich latach wzrósł o 13%), gumowe (wzrost eksportu o 10%), a także węgiel, ponadto takie produkty, jak buty czy odzież (jednak nie są one aż tak znaczące jak trzy wymienione wyżej). Istnieje kilka problemów, które powodują stosunkowo niewielki udział produktów indonezyjskich na rynku UE²⁰:

- 1) Konkurencyjność – podobnie jak UE na rynku indonezyjskim, Indonezja ma również stosunkowo dużą konkurencję na rynku UE, w ostatnich latach szczególnie ze strony Chin;
- 2) Różnorakie bariery handlowe, które można zlikwidować w krótkim czasie poprzez podpisanie umowy o wolnym handlu;
- 3) Ostatnią kwestią jest odpowiedź na pytanie: „Czy wywóz z Indonezji jest zgodny z rozwojem rynku importowego UE”?

Rozwiązanie wyżej wymienionych problemów zwiększyłoby udział Indonezji na rynku europejskim.

BIZ UE w Indonezji

Bezpośrednia inwestycja zagraniczna (BIZ) to inwestycja, w której spółka w jednym kraju jest właścicielem lub posiada udziały w spółce w innym kraju²¹. Historycznie Unia Europejska była jednym z największych inwestorów w Indonezji, chociaż na początku lat 90. to Stany Zjednoczone²² dzierżyły palmę pierwszeństwa w tej dziedzinie. Unia Europejska przejęła rolę lidera w latach 90. W ciągu kilku ostatnich lat Indonezja otrzymała z UE około 9 miliardów dolarów na inwestycje. W 2013 roku UE znalazła się na ostatnim miejscu podium pod względem inwestycji zagranicznych, tuż po Singapurze i Japonii.

¹⁹ *Ibidem*.

²⁰ *Ibidem*, s. 25–28.

²¹ *Foreign Direct Investment – FDI*, <http://www.investopedia.com/terms/f/fdi.asp> (dostęp: 15.12.2019).

²² Y.R. Damuri, R. Atje, A. Soedjito, *op. cit.*, s. 73–75.

W porównaniu z latami 1993–2003, kiedy BIZ z Unii Europejskiej stanowiły około 46% całkowitych BIZ w Indonezji, w ostatnich latach było to tylko 16%. Trzy największe kraje UE inwestujące w Indonezji to Wielka Brytania, Holandia i Luksemburg.

Wykres 2. BIZ UE w Indonezji według sektorów (2011)

Źródło: <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics> (dostęp: 23.12.2019).

Wykres 2 pokazuje BIZ z różnych sektorów (dane z 2011 roku). Widzimy, że UE inwestuje w przemysł transportowy (24%), chemiczny i farmaceutyczny (20%), spożywczy (15%) oraz w wyróżniające się sektory takie, jak: turystyka, przemysł metalurgiczny lub papierniczy. W ciągu ostatnich kilku lat zmieniła się struktura inwestycji zagranicznych związanych z UE, ponieważ kwota inwestycji i liczba pieniędzy zainwestowanych w sektorze wtórnym spadła na korzyść sektora pierwotnego i wyższego, z uwagi na fakt, że na rynku wtórnym występuje znaczna konkurencja ze strony krajów, w których koszty pracy są niższe (Chiny i Indie).

Umowa o wolnym handlu między UE i Indonezją

Umowa o wolnym handlu (*Free Trade Agreement*, FTA) to umowa, której celem jest stworzenie strefy pozbawionej barier dla wzajemnego handlu²³. Indonezja to kolejny kraj w regionie, który rozpoczął negocjacje w sprawie

²³ *Free Trade Agreement*, <http://www.businessdictionary.com/definition/freetradeagreement.html> (dostęp: 23.12.2019).

umowy o wolnym handlu z Unią Europejską, po Singapurze (2010), Malezji (2010), Wietnamie (2012), Tajlandii (2013) i Filipinach (2015). Negocjacje UE z Indonezją w sprawie umów o wolnym handlu mają na celu stworzenie nowego dostępu do rynku, zwiększenie inwestycji bezpośrednich i handlu. Podpisanie umowy o wolnym handlu z Indonezją zbliży UE do umowy międzyregionalnej z ASEAN.

W 2016 roku UE pomyślnie zakończyła negocjacje z Singapurem i Wietnamem²⁴. Negocjacje w sprawie umowy pomiędzy UE i Indonezją oficjalnie rozpoczęły się 18 lipca 2016 roku²⁵, pierwsza runda odbyła się 20–21 września 2016 roku. Rozmowy przebiegały w bardzo przyjaznej atmosferze i obejmowały wiele aspektów, w tym: handel towarami, zasady ich pochodzenia, środki sanitarne i fitosanitarne (SPS), bariery techniczne w handlu (TBT), ułatwienia celne i handlowe, zamówienia rządowe, usługi i inwestycje, prawa własności intelektualnej (w tym oznaczenia geograficzne), środki zaradcze w handlu, rozliczenie handlu i współpraca gospodarcza.

Druga runda rozmów odbyła się 24–27 stycznia 2017 roku²⁶ na indonezyjskiej wyspie Bali. Podobnie jak w pierwszej rundzie, Komisji Europejskiej przewodniczyła Helena König, dyrektor ds. Azji i Ameryki Łacińskiej, stronę indonezyjską reprezentowało Ministerstwo Handlu Republiki Indonezji pod przewodnictwem Pak Iman Pambagyo, dyrektora generalnego ds. międzynarodowych negocjacji handlowych. Negocjowano dziewięć projektów, o których rozmawiano podczas pierwszej rundy w 2016 roku. Przygotowano harmonogram działań, które miały być realizowane w ramach trzech rund rozmów. 28 stycznia 2017 roku odbyło się 8. spotkanie Europejskiej Grupy Roboczej ds. Handlu i Inwestycji, która zajmuje się kwestiami handlowymi pojawiającymi się podczas wymiany handlowej między obiema stronami. Delegacje unijna i Indonezji zajmowały się też sposobami wymiany danych na temat taryf i handlu, które mogą pomóc w przyszłych relacjach handlowych.

Porozumienie to jest niezwykle ważne dla rządu indonezyjskiego, ponieważ, jeśli uda mu się dojść do porozumienia handlowego, ponad 750 milionów ludzi w Europie uzyska dostęp do produktów indonezyjskich, które, nawiasem mówiąc, zwiększą eksport z tego kraju²⁷.

²⁴ *Report from the 1st round of negotiations for a Free Trade Agreement between the European Union and Indonesia, 20–21.09.16*, http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2016/september/tradoc_154982.pdf (dostęp: 23.12.2019).

²⁵ *Ibidem*.

²⁶ *Report of the 2nd round of negotiations for a Free Trade Agreement between the European Union and Indonesia, 24–27.01.17*, http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2017/february/tradoc_155297.pdf (dostęp: 23.12.2019).

²⁷ H. Kurniawan, *Indonesia to prioritize Free Trade Agreement with European Union (EU)*, 16.12.16, <https://tax.thomsonreuters.com/blog/onesource/indonesiatoprioritizefreetradeagreementwiththeeuropeanunion/> (dostęp: 23.12.2019).

Rola poszczególnych jednostek reprezentujących Indonezję w obszarze współpracy z UE

Skupmy się teraz na tym, jaką rolę w obszarze współpracy pomiędzy oboma podmiotami pełnią poszczególne osoby lub instytucje ze strony indonezyjskiej.

Główną instytucją zajmującą się kwestiami handlowymi, współpracą gospodarczą i negocjacjami z UE jest Ministerstwo Handlu Republiki Indonezji. Tak jak już wspomniano, negocjacjami dotyczącymi umowy o wolnym handlu zajmował się Pak Iman Pambagyo, dyrektor generalny ds. międzynarodowych negocjacji handlowych. Oprócz niego, we współpracy z UE biorą udział urzędnicy z innych ministerstw Republiki Indonezji, m.in.: Agus Tjahajana Wirakusumah (sekretarz generalny Ministerstwa Przemysłu), Martani Husseini (Ministerstwo Rybołówstwa), Achmad Kurniadi (wiceprzewodniczący, koordynacja inwestycji, Zarząd BKPM [Badan Koordinasi Penanaman Modal – Investment Coordinating Board]), Zaenal Bachruddin (Ministerstwo Rolnictwa).

Kolejne jednostki, które uczestniczą w współpracy z UE, to uniwersytety i szeroko pojęty biznes. Możemy tu wymienić takie osoby, jak: Chris Kanter (wiceprzewodniczący Asosiasi Pengusaha Indonesia – Indonesian Employers Association) i Maxi Gunawan (szef Stałego Komitetu ds. Międzynarodowej Współpracy Instytucjonalnej [KADIN – Kamar Dagang dan Industri Indonesia]) oraz Djisman Simandjuntak (dyrektor wykonawczy Prasetya Mulya Business School), Denni Puspa Purbasari (ekonomista, Gadjah Mada University), Arianto A. Patunru (kierownik Instytutu Ekonomii Zarządzania na University of Indonesia)²⁸.

Oprócz osób z rządu oraz biznesu i nauki bardzo ważną rolę w relacjach z UE pełni prezydent Indonezji, od 2014 roku urząd ten sprawuje Joko Widodo. Od początku swoich rządów musiał się on mierzyć z wyzwaniami w polityce zagranicznej, były to m.in. relacje z sąsiadami (Malezja i Singapur) oraz z dużymi graczami sceny politycznej, takimi jak USA, Chiny czy szczególnie interesująca nas Unia Europejska²⁹.

Prezydent Joko Widodo aktywnie zajmował się zagadnieniami i wyzwaniami, które Indonezja napotkała podczas współpracy z UE. Główne problemy dotyczyły oleju palmowego oraz niklu, czyli dwóch bardzo ważnych elementów gospodarki Indonezji. Według prezydenta Widodo EU dyskryminuje przemysł produkcji oleju palmowego i biopaliw, wart 650 milionów USD. Żałuje on, że UE nie była zainteresowana danymi pochodzącymi od rządu Indonezji oraz

---

²⁸ EEAS Europa, http://eeas.europa.eu/archives/delegations/indonesia/documents/press_corner/20110615_01_en.pdf (dostęp: 25.04.2020).

²⁹ A.L. Connelly, Aaron, *Research Fellow in the East Asia Program at the Lowy Institute for International Policy in Sydney*, „Sovereignty and the Sea: President Joko Widodo's Foreign Policy Challenges”, „Contemporary Southeast Asia” 2015, Vol. 37, No. 1, s. 1–28.

producentów oleju palmowego. Mimo to negocjacje dotyczące handlu nadal trwają, choć Indonezyjczycy przypomnieli, że są największym odbiorcą samolotów Airbus i dlatego należy szybko rozwiązać problem oleju palmowego³⁰.

Drugim problemem, do którego odniósł się prezydent Indonezji, jest nikiel. Unia Europejska, aby chronić swój rynek, złożyła skargę do Światowej Organizacji Handlu przeciwko Indonezji, co może być kwestią sporną podczas rozmów o umowach handlowych³¹. Mimo tych problemów rząd Indonezji chce jak najszybciej doprowadzić do końca rozmowy dotyczące umów handlowych z UE, aby obie strony mogły z tego skorzystać³².

Cele handlu dwustronnego

Zanim przejdę do podsumowania pracy, chciałbym napisać o celach wzajemnego handlu między UE i Indonezją.

a) UE

1) Najważniejszym celem UE w handlu z Indonezją jest uzyskanie dużego i stabilnego partnerstwa w regionie Azji Południowo-Wschodniej. Mimo tego, że UE obecnie koncentruje się na innych krajach regionu, w przyszłości coraz więcej pieniędzy będzie przeznaczać na współpracę z Indonezją.

2) Drugim celem UE jest walka o dominację w regionie. Ponieważ Azja Południowo-Wschodnia staje się areną walki o wpływy polityczne i gospodarcze między Chinami, UE i Stanami Zjednoczonymi, Unia Europejska musi zaoferować coś, czego inni nie oferują, jeśli chce odgrywać ważniejszą rolę w gospodarce Indonezji.

3) Jeśli UE chce zwiększyć swój udział w rynku indonezyjskim, musi zdobyć zaufanie indonezyjskich partnerów, ponieważ jest ono istotne.

b) Indonezja

1) Najważniejszym celem Indonezji jest zwiększenie udziału w rynku europejskim. Ponieważ Unia Europejska może stać się rynkiem zbytu, rząd Indonezji powinien rozwijać eksport i handel wraz z innymi aspektami, takimi jak kultura i myśl polityczna.

³⁰ *Indonesia Not Keeping Silent about EU's Palm Oil Discrimination, Says Jokowi*, The Jakarta Post, <https://www.thejakartapost.com/news/2019/11/28/indonesianotkeepingsilentabouteuspalmoildiscriminationsaysjokowi.html> (dostęp: 25.04.2020).

³¹ *Indonesia President Defends Nickel Export Curbs after EU Complaint at WTO*, CNBC, 12.12.2019, <https://www.cnbc.com/2019/12/12/reutersamericaindonesiapresidentdefendsnickelexportcurbsaftereucomplaintatwto.html> (dostęp: 25.04.2020).

³² *Indonesia Aims to Speed up Talks to Resolve Trade Issues with EU, U.S.*, Reuters, 25.10.2019, [www.reuters.com, https://www.reuters.com/article/usindonesiatradeidUSKBN1X40ZU](https://www.reuters.com/article/usindonesiatradeidUSKBN1X40ZU) (dostęp: 25.04.2020).

2) Drugim celem Indonezji związanym z handlem jest zakończenie negocjacji dotyczących umowy o wolnym handlu. Podpisanie tej umowy pomoże w dalszym umocnieniu stosunków handlowych między UE i Indonezją, a to, co jest istotne dla celu opisanego w punkcie 1, pomoże zwiększyć udział indonezyjskich produktów w rynku europejskim.

Podsumowanie

W niniejszym artykule starałem się odpowiedzieć na pytanie: „Czy Indonezja może stać się ważnym partnerem handlowym Unii Europejskiej?” Moim zdaniem, udało mi się to dzięki pokazaniu możliwości gospodarki indonezyjskiej i prezentacji danych otrzymanych dzięki analizie dokumentów uzyskanych przez Komisję Europejską oraz materiałów akademickich. Udało mi się również wyciągnąć następujące wnioski:

- 1) Indonezja ma ogromny potencjał gospodarczy i społeczny, a współpraca z Unią Europejską może przynieść jej w przyszłości duże zyski;
- 2) Ważnym elementem w stosunkach handlowych między UE i Indonezją, który może być ważny w przyszłości, jest podpisanie umowy o wolnym handlu.

Opisałem też kilka problemów dotyczących współpracy unijno-indonezyjskiej. Unia Europejska ma silnego konkurenta w regionie, jakim są Chiny, a zatem oferta dla Indonezji musi być lepsza niż chińska. Innym problemem może być brak zaufania Indonezyjczyków do UE i strach, że warunki, które ona przedstawi będą niekorzystne dla strony indonezyjskiej.

Wybrany przeze mnie temat jest dość obszerny, zatem istnieje możliwość rozwinięcia innej tezy niż ta, którą próbowałem rozwiązać. Można odpowiedzieć na pytania takie, jak: „Jak umowa o wolnym handlu między Indonezją i UE wpłynie na ich relacje” lub „W jaki sposób współpraca handlowa znajdzie odzwierciedlenie w integracji w Azji Południowo-Wschodniej”? Mam nadzieję, że informacje, które zawarłem w swoim opracowaniu, zachęcą czytelników do dalszego poszukiwania informacji na temat handlu między UE i Indonezją.

Bibliografia

- Atlas*, <http://atlas.media.mit.edu/en/profile/country/idn/> (dostęp: 15.12.2019).
Chaban N., Holland M., Ryan P., *EU through the Eyes of Asia*, Vol. II: *New Cases, New Findings*, World Scientific Publishing Company 2009.
Commission proposes closer EU relations with Indonesia, 2.02.2000, http://europa.eu/rapid/press-release_IP-00-98_en.htm (dostęp: 15.02.2020).

- Connelly A.L., *Research Fellow in the East Asia Program at the Lowy Institute for International Policy in Sydney*, „Sovereignty and the Sea: President Joko Widodo’s Foreign Policy Challenges”, „Contemporary Southeast Asia” 2015, Vol. 37, No. 1, s. 1–28.
- Damuri Y.R., Atje R., Soedjito A., *Study on the Impact of an EU-Indonesia CEPA*, 2015. *Economy of Indonesia*, <https://www.indonesia-investments.com/culture/economy/item177> (dostęp: 15.12.2019).
- Economy of Indonesia*, https://en.wikipedia.org/wiki/Economy_of_Indonesia (dostęp: 15.12.2019).
- EEAS-Europa, http://eeas.europa.eu/archives/delegations/indonesia/documents/more_info/pub_2015csiscepa_en.pdf (dostęp: 25.04.2020).
- Foreign Direct Investment – FDI, <http://www.investopedia.com/terms/f/fdi.asp> (dostęp: 15.12.2019).
- Free-Trade Agreement, <http://www.businessdictionary.com/definition/free-trade-agreement.html> (dostęp: 23.12.2019).
- General Economic Outline of Indonesia, <https://www.indonesia-investments.com/culture/economy/general-economic-outline/item251> (dostęp: 15.12.2019).
- Indonesia Aims to Speed up Talks to Resolve Trade Issues with EU, U.S. Reuters, 25.10.2019. www.reuters.com, <https://www.reuters.com/article/us-indonesia-trade-idUSKB-N1X40ZU> (dostęp: 25.04.2020).
- Indonesia Not Keeping Silent about EU’s Palm Oil Discrimination, Says Jokowi, The Jakarta Post, <https://www.thejakartapost.com/news/2019/11/28/indonesia-not-keeping-silent-about-eus-palm-oil-discrimination-says-jokowi.html> (dostęp: 25.04.2020).
- Indonesia President Defends Nickel Export Curbs after EU Complaint at WTO, CNBC, 12.12.2019, <https://www.cnbc.com/2019/12/12/reuters-america-indonesia-president-defends-nickel-export-curbs-after-eu-complaint-at-wto.html> (dostęp: 25.04.2020).
- Kurniawan H., *Indonesia to prioritize Free Trade Agreement with European Union (EU)*, 16.12.2016, <https://tax.thomsonreuters.com/blog/onesource/indonesia-to-prioritize-free-trade-agreement-with-european-union-eu/> (dostęp: 23.12.2019).
- Report from the 1st round of negotiations for a Free Trade Agreement between the European Union and Indonesia, 20–21.09.2016, http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2016/september/tradoc_154982.pdf (dostęp: 23.12.2019).
- Report of the 2nd round of negotiations for a Free Trade Agreement between the European Union and Indonesia, 24–27.01.17, http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2017/february/tradoc_155297.pdf (dostęp: 23.12.2019).
- Site of European Commission, <http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/countries/indonesia/> (dostęp: 23.12.2019).
- Site of European Commission, <http://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?id=1620> (dostęp: 23.12.2019).